

Womhaj Bóh!

Czytło 30.
26. julija

Lětnik 6.
1896.

Serbske njeđzelske łopjenka.

Wudawaju ło kóždy kobotu w Esmlerjez knihicziščerńi w Budyschinje a łu tam dostacź sa shtwórtlětnu pichedłatu 40 w.

8. njeđzela po kwjatej Trojizy.

Boże dźeći.

Rom. 8, 12—17.

Ahrystuś je nam Boha ja našeho Wótza sjewit. Wischomóžny je našch Wótz. Rospomina a wopomina to tež kóždy doscź, kotryž swoje „Wótče našch“ spěwa, kaž by to nusne było? Njepschindže wschelate wopacźne srosymjenje našeho kšesćizjanstwa i teho, so ludžo to prawje njewopominaja, hdyž „Wótče našch“ spěwaja šebi na to njemyšlo, so je Bóh wopravdže našch Wótčez. S tymaj šłowomaj „wótzny dom, wótzny kraj“ je wschelate drohe wopomnjecze sjednoczene, so ło wutroba sraduje. Šhto móže cźłowjeł pichcziwo temu męcź, so ło to najwyschiche bycze do tajkeho towaristwa i nami staji, kotrež je tak žyle po saczuwanju našcheje wutroby? Wischirunaj i tym, kajke njedospołne myšle mějachu israelske dźeći wo Bohu a kajke sradne, njehódne myšle šebi pohanjo wo swojich pschibohach cziwjachu. Móže něšhto dostojnišcheho a sroschtnišcheho bycź, hacź so šmemny Boha Wótza mjenowacź? A hdyž wón to je, je našcha wěz, so ło my jako dźeći cziwjemy a wopokasamy w šwęcze. Kšesćizjenje łu po epistoli 8. njeđzele po kwjatej Trojizy, Rom. 8, 12—17, Boże dźeći; — duž mamy shtworake, šhtož i teho nawuťnjemy:

1. Dźećazu pschisłuschnoscź. Dźećo ma tu pschisłuschnoscź šwojeho nana pschluchacź. Nanowa wola je dźećazu pschisłuschnoscź. Czim šwólniwišcho a radšcho dźećo

po nanowej woli cziwi, czim lěpje wone šwoju pschisłuschnoscź dopjelni. Nalož to na šwoje stejisčezo k Bohu, šwojemu Wótzej, a ty bórny psnajesch, šhto je i našchej dźećazej pschisłuschnoscźu psches jene a šhto niž. Ššamowólny praji: Ja chzu šwoju wolu męcź a cziwicź, šhtož ło mojemu cźělu spodoba; njepokłuschny praji: ja njecham pschluchacź. Pschluschny pať prošy: Wótče, wucź mje cziwicź po twojim spodobanju a twój dobry duch wjedź mje po prawym puczu! Kotrychž Boží duch wodži, czi łu Bože dźeći, praji japoschtol: Mjenuj mi teho ducha, wot kotrehož ło wodźicź dasch, a ja chzu tebi prajicź, šhto ty łu, šwětne abo Bože dźećo. Je duch šebicžnoscze a selharnoscze a lohkeje myšle? Abó je duch wěrnoscze a luboscze a stromeje myšle? Dźeći stupja do stopow staršich, kšesćizjenje kłodža sa Bohom.

2. Dźećazu myšl. Šlej, kať wječor małe dźećo nana, hdyž je domoj pschisłol, wokolo šchije wosmie, kať ło šbožowne saczuwa na jeho šylnej ruzy a ło niczeho njebóji. Dźećaza myšl je dowěrjenje. Kať šdalene łu wot teho myšle pohanow wo jich pschibohach. To je šama štyštniwa bojoscź, kotruž woni maja, pschetož woni teho njebjeskeho Wótza njesnaja. Ale kať wjele wopacźneje bojoscze, štyštnoscze, njedowěry k Bohu maja tež hušto kšesćizjenje, kaž by šebi Bóh na šle myšlicź moł. Žako po bitwje pola Wóřtha wješny duchowny czežto franjeneho wyschta nadeńdže a ło jeho woprascha, kať ło jemu dže, wojak wotmolmi: Mi ło wschudžom derje dže, hdyž mje mój kral wjedže. Wopravdže, podomne do-

wěrjenje dyrbjalo džěczi Bože napjelnicz, so mohle we wschěch wobstejnoscach prajicz: Mi so wschudžom derje dže, hdžež mje mój Bóh wjedže; tež w czěmnyh dole njeboju so žaneho njesboža, pschetoz wón je pschi mni. Žeho prut a fiji troschtujetaj mje.

3. Džěczaze prawo. Nasche prawo je prošycz, a hdy bychu nasche próstwy druhdy džimnuškle byle, džěczo ma prawo nana a wótza prošycz a nan ma rad, hdyž džěczi se swojej naležnosczu pschińdu. Za wěz je tola cziscze jednora a tola je pschi modlenju tak wjele swontownoscze, njelóschta a njesprawnosczje? Na jenyh boku pohanske bórbotanje, Wótče-nasch-spěwanje bjes pschemyšlenja, na druhim boku sakomdzenje modlitwy. Schtó prawje czini? Schtóž je hnadu psches Khrystuša pósnal, so šměmy Boha Wótza mjenowacz a nětko tole prawo tež naložuje a s tym Knjesom tak powjeda, kaž jeho wutroba czěri. Schtó móže nam tole prawo wsacz, hdyž šebi my jo njewosmjemy?

4. Džěczaze herbstwo. Woni šu pšerjeryjo špytali nam wěczne žiwjenje wobrasowacz, so by jo nasch rosom šapšhijecz mohł. Ale s tym je kaž s hodami. Schtož dyrbi džěczo mēcz, wone haſle wohlada, hdyž je šwjedžen pschischol. Schtož wěcznoscz wěrjazym pschinješe, samóža haſle prajicz, hdyž šu ju wohladali. Mała šchmarka w durjach, psches kotruž nam šmjercz naschich lubnych do wěcznosczje pohladacz da, je psche mała, so móhli schto wěste wo nej prajicz. My dyrbinjy šo tež tudy Wótzej doměricz, so wón wěscze šwoje šlubjenja nam dopjelni. To šlubjenje pak je: Šmy my džěczi, dha šmy tež herbojo. Šewak nan wumrije a džěczi do sachodneho herbstwa štupja; jowle džěczi wumru a njesachodne herbstwo šo jim doštanje.

Pschi wschej hlubokosczji je šchesczjanška wuczba jednora. Człowjetojo šebi pschezo to jednore czěžko czinja, woni wschelate šhumichy špytaja a šo pschi tym wot wotwšknjeneho šónza šdaluja. Khrystuš štajnje na to pošasuje: Bóh wasch Wótz, wy jeho džěczi. W tym mamy: džěczazu pschischušnoscz, džěczazu myšl, džěczaze prawo a herbstwo.

Š czežkeho czaša.

1. Hajntownja w holi.

Běšche popołdnju pošdže w oktobrje. Njebjo běšche rjane, módre. Čižjo na šchtomach běšche šo šezolčiko. Tama šem pschedobnwachu šo šlónčnje pruhi, rjane jako šmarachtowa psches hušty lěš, hdyž šo psches žuni wěšit hibasche. Nunje šezelešche šlónzo šwoje pošledne pruhi do kraja. Šiščeže ras šhwatachu šlónčnje pruhi nimo našypow a twjerdžijnnych Draždžanskich murjow. Potom pošasachu šo wječorne šmērki a bórny bē czma. Najprjódzy šo w lěšu šaczmi, potom nad měštom a šlónčnje tež nad polem a šufami.

Šróšbnj napohlad mějachu Draždžany w wječornych šmērkach. Wyšoke murje, psched kotrymž běšche hluboki a šchěroki pschěrow, napjaty s wodu, wobdawachu žyle město. Na někotrych měštnach hladachu psches našypny wyšoke a frute wěže, kotrež měščjanškej muri hiščeže wjetšchu šakitansku móž dawachu. Wschudže, s wěžow a našypow hladachu „pólne hady“, „mortery“ a „našypne šělby“ se šwojimi dolhimi šchijami. Šenož malo wrotow běšche w murjach. Tam běchu šo wjetšcheje wěštosczje dla wišaze mosty, dwoje našypny a dwoje rjady pašadow natwarile, a jenož tam móžachu wobydlerjo s města won.

Draždžanška hola šapoczinasche šo hnydom pschi nowoměščjanškich twjerdžijnach. Tam, hdžež dženkša s wodoštatow na Albertowym torhošczju (naměscze) woda wješela pluškoze, štejachu tehdy hiščeže móžne šchtomy, někotre što lēt štare, a tam, hdžež

je dženkša katholicka kapalka, běchu tehdy Łužiške wrota, a potom wjedžešche droha psches holi do Budyškeho kraja.

Nunje 6 hodž. bijesche. Tehdom pschińdže człowjek psches Łužiške wrota a džěšche po drohy do hole.

Tole běšche kurjaški hajnik Sebalduš Brandt. Na hłowje mějesche wón šchěroki klobuk, wudebjeny s wulkim pjerjom. Wobleczeny běšche jeleny platomy ropor. Na rukomaj mějesche wulkej rukajzy s džiwinskeje kože, a na nohomaj mějesche dolhe šchfórnyje hačz wysche kolen. Wot praweho ramjenja s lěwej paži wišasche šchěroki kožany paš, w kotrymž šylny hajniški nōž težesche. W pažu wotolo žiwota težesche pištola s dolhej rokku. Šóbla hajnika běžesche wulki, kožmaty wjelezi poš; kotryž pak do czěmneho lěša, pak na šwojeho knjesa hladasche. Šdasche šo pak, so na šwojeho šwěrneho pschemodžerja ani njekedžbowasche.

Hajnik běšche człowjetej podomny, kotremuž hórke štarosczje wutrobu jimaja, a teho dla njekedžbowasche na šwój pučz. Šluboke smorschcziny na jeho czole šwědczachu wo tym, so dženkša přenja štaroscz do jeho dušche šaczahnyla njeběšche. Běšche tola šrudny, štyškapolny czaš; pschetoz tehdom pišasche šo lēt 1637. Šižo džewjatnacze lēt howrjesche tamna žalošna nabožiniška wójna psches nasche krajiny, kotruž šu štawišny tšjeczilētnu wójnu pošmjenowale. Pušcziny běchu tam, hdžež běšche w přjedawšchich czašach bur šyl a woral. Na polach roščezchu czernje a wóšty a a wschón drugi njerjad. Wschudžom nadeńdžechu šo wupalene hrody, šapuščene wšy a města. Šlōd, drohota, njeradžene žně, mōr běšche po wschēm kraju šwoje knještwo nastupil a pscheměnjese wšchu rjanu krajinu do pušcziny. Wójniška czěžnoscz běšche šo wōšebje psches šakšu krajinu czěžto roščehala, a pschezo hiščeže njepšchińdže šónz tychle bēdow a štyšnosczow. Šdyž tež běšche druhdy na krotki czaš mēr šaczahnył, to tola dolho njetrajesche, šašo s nowa wójniški holl a ropot psches krajinu howrjesche a šōždu człowšku dušchu s nowa je štrōželemi napjelnesche. Tež w Draždžanach knješchitaj wulki njemēr a měšchenza. Na wschěch hašach a torhošchczach mjerwjesche šo s czěžanzami s wotolnych wšow. Nēhdže 12000 wošow, — tak powjeda štara kronika — šahaczesche měšchczanške hašy a w nich šhowachu czěžanzny wscho šwoje wobšedženstwo. Žeho dla haczesche šo wschudže wschón wobšhad, a jenož s dolhej ječerpliwosczju a po dolhim czašanjju běšche šo hajnik Brandt s města wudobnył. Položeny šdychowasche, hdyž do czicheje, mērneje hole šastupi. Tola bōrny pschedobu jeho jeho czucze a štaroscz wo pschichod, a dwōžzy šylnje wobczěžowasche jeho nětkole, hdyž běšche w dalokej, šchěrokej holi žyle šamlutki, pošmyšlenje na wójnišku nušu a wójniške horjo. Najšrudnišche dny po šdaczu drje hašle pschińdžechu; šdasche šo, so pschichhadžazy Šchwedojo šon ras s woprawdže djaboliškej njemdroščju po kraju šakhadžachu. Šižo běchu dwē měsce šapuščili, Woržyn a Lēšnik (Leisnig). Špěšchni pošli, kotryž běchu wčera wječor s wobedu měštom do Draždžan došhwatali, pošjedachu wo najšurawšchich njeskutkach. Bješe wšcheje šmilnosczje běchu tam njepšcheczelo šakhadželi. Mnōšny wobydlerjo běchu šo wot nich živi w pjezach špěkli; druhim běchu šoncžojte šlincžki pod nōhčeže šaklinili a s djaboliškim wješelom jajnył s huby wurešali, woczji wukałali abo psches „šchwedške picze“, jim hnōjnizu do huby žydzjwšchi, ššónzowali. Ššamo džěczi njeběchu šmērom wostajili. Žiwe běchu je na brōžnjowe wrota pschibili a potom ššeleli. Lēšnjanskeho měščczanostu pak běchu Šchwedojo jako pša na rječzas wšali a šobu po kraju wjedli. Tak běchu pošli w Draždžanach pošjedali. — Čěžko šadychny hajnik, hdyž šebi wschē tele hrošnosczje hiščeže ras rošpominasche. Draždžany běchu psched njepšcheczelemi psches šylnje murje, wyšoke našypny a hluboke pschirowy wobarnowane. Schtó pak ššiczesche jemu a jeho lubnym pošoz a šchit w šamotnej hajntowni w holi, hdyž budžichu štraichne šyly tež šem pschischle? (Poštraczowanje.)

Woczehnjjenje našchich mlōdnych s šchesczjanškej šwobodnosczji.

(Šo Š.)

VII. Šak po nēcžim štaršchi pschi woczehnjjenju móž na šwojich džěczoch šhubjuja.

Šyly woczehnjjenje našchich džěczi wobšamkuje štujne rošwimanje wjetšcheje šamostatnosczje. Tak je, hdyž šu džěczi po czēle a po dušchi štrowe. Šdyž je nam to wopał a my šo tež

Europiski pschekupz bęšche ńo na turkowsku kódz podał, ńo by do rańšcheho kraja pucżował. Na pucżowanju nadeńdże muhamedan-
skeho schlowu, kotrehož bęšche jemu žel. Wón ńo s nim do rěčom
da a jako póna, ńo bęšche mudry a dušchny człowjek, wón ńebi
wot njeho žyłu historiju jeho žiwjenja wupowjedacz da. Wón
ńhoni, ńo bęšche Abdallah — tak tón schlowa rěkašche —
ńwobodny rodženy a ńo bę w wójnje sałaty do schlowinstwa
pschichol. To njesbože bęšche jeho jara čžiščežalo; tón
schtant, k kotremuž bęchu jeho ponižili, jeho jara čžiščežajšche
a wón ńo boješche, ńo wjazy dołho tónle pschahw njeńješe.
Pschekupz ńo pschezo jažo sa nim prašesche; jeho ųrudne woblicžo
jemu wutrobu tak hnuješche, ńo japocža ńebi na to pomyšlicž,
kať by jeho wuńwobodžil: wón ńo prašesche, kelto wukupjenškich
pjenješ ńo žada, a hacžrunjež bęšche to psches dobytť jeho žyłego
pucżowanja, wón tola tu myšł njepuscheži. Wón s kapitānom,
kotrehož schlowa Abdallah bęšche, jednaje, a tón skónčnje wot
njeho řadžane pjenješ pschowa. Abdallah bęšche jeju roščřčžo-
wanje s džela řobu řłšchal a w tej wopacžnej myšli, ńo čže
jeho tón pschekupz jenož teho dla kupicž, ńo by jeho ńwojeho
schlowu sežinił, wón hńewny na njeho bęžesche a wšchón rošč-
horjenty sawola: „Wy ńo ńwobodni mužojo mjenujecze a w kajimž-
tuli kraju wy schlowinstwo nadeńdžecze, wy Europižy jako nje-
pschecželjo schlowinstwa ńo wuprajecze a nětko čžecze wy nje
kupicž. Niamam ja to řame prawo ńwobodny byčž, kať wy?“
Tak wón roščhorjenty dale řwarjesche, domiž pschekupz jemu s žunim
hłokom njepraji: „Sa tebe tola jenož kupju, ńo bych tebi ńwobod-
noščž dať. Duž ńo Abdallahowy hńew lehny. Ğorže řłšly
řłakajo wón ńwojemu wuńwobodžerjej k nohomaj padže a sawola:
„Moja wutroba je twoja; ja řym na pschezo twój schlowa!“

Žuby čžitarjo! Njedyrbjal ty twojemu řbóžniķej k nohomaj
padnyčž a s džakownej wutrobu sawolacz: „Moja wutroba je
twoja!“ W žalořnych bolosežach je řesuš řwoju krej sa tebe
pschelať a řwoje žiwjenje na drjewje řchiza do řmjercze dať, ńo
by tebe s Bohom wujednal a wot hrěcha, čžerta a řmjercze
wumohl. Řajtu wažnoščž ma twoja dušcha psched Bohom, ńo řu
sa tebe tajke wukupjenške pjenješ řaplaczene. Něčtů na tebi
woprawdžite prawo nima, hacž řesuš řam, pschetož wón je tebe
řtworil a se řwojej řwju wukupil. Ty dyrbiřch jemu sa to
wěčnje řłuzicž. Čžesch ty hiřcheže dlěhe schlowa twojich hrěchow
a čžerta wostacz? řesušowa krej tebe wot wšchitřich hrěchow
wucžisčži. Wotřeků ńo hrěchaj a njeřschecželam twojeje duřche
horje hladajo na teho řnjesa a řhwataj ńo modlo a we wěrje
k twojemu wuńwobodžerjej, k twojemu řbóžniķej a móžnemu
wumóžniķej! Wón tebi twoje hrěchi wodawa, tebe wot čžertow-
skeje moży wuńwobodži a tebe do ńwobodnoščže řwojich džěčži
řadži; pschetož kotrychž tón řyn wuńwobodži, tych wón prawje
ńwobodnych čžini.

Řopschěwa

abo

Wožahalcžka.

Hdyž řhodžach wol'ko doma
A džěch psches řahrodu,
Dha widžach blisťo řchtoma
Tam wulku hromadu,
A hdyž tam džěch k njej hladacz,
Schto wuhladač ja tu?
Ssej čžych tam druge řadacz,
Hacž tu řlu řopschěwu.

A hdyž tam pschi njej řtejach,
Myšłach pschi řebi řam,
Schto čžinju ja s njej hewať,
Hacž won ju řwutorřam?
Řaj, hdyž ja sa njej mařnu,
Schto řhonju wot njej! Aw!
Duž mějach dobru wucžbu,
So hubjenty je kať.

Ssej, lubi řudžo, myřlicže,
Tež řwěru wopomńcže,
Řajke to řu powjesče
Wo tej řlej řopschěwje:
Schto wona nař čže wucžicž,
Schto tež tu w myřłach ma?
Su njetřebamy młóčžicž,
Wřchal je njeńčžomna.

Sa wo řopschěwje praju,
Sřwěru wřcho pscherađžu,
Dokelž ju žyłe řnaju,
Řak njeńčžomna jo,
So s jejnym mnohim řym'jom
Wřcho druge řodduřy,
Tež s jejnym řłym řorjenjom
Sanicža řahrody.

Řaj, kať nam tu řopschěwu
Bóh řnjes tež narosčž da,
Spóřnacž s njej' čžemny řwěru,
Řak řudžom řodomna,
Řiž ńo tu jej řunaju,
Myšłla, kať wona tež,
Řak bychu móhli s leščžu
Wřcho pod ńo pschinyščž řej.

A kať ńo ta řopschěwa
Tak s možu rošččěřja,
Řaj, wo ničžo ńo wona
Wřchal jara njeřtara,
Tak tež tón człowjek tudy,
Řiž ńo jej pschiruna:
Wón njeńyřli řej druhy,
So je tež wot Boha.

Wón s leščžu na řo čžehnje,
Wřcho bližichom' wurěčži,
Sso njedopomni řenje,
So njej' to po prawdži.
O! čžafaj, luby bratiře,
A tež ty řotra tu,
Bóh řnjes nam řłóščže nařche
W'dže řlacžicž na hłowu.

Řiž řobu bratra řwojoh',
Tež řotru wujeba
A řwoje řamoženje
S njeprawdu pschisporja,
Tón řawěrnje sa Boha
Tež wjazy njeřlacži,
Řaž řopschěwa tam s brjořa
Tym řudžom na řwěčži.

Duž napominam tudy
Sa wřchitřich řwěru w tym,
Hacž runje hrěřchniř řhudy,
Řaž wřchitřy druřy řym:
Bóh řnjes b'dže s prawej měru
Řam wřchitřo řaplaczicž,
Duž čžemny s prawej wěru
Sso s čžesčžu řežitwicž.

Řaj, hdyž tež junu dońdže
Ř nam nařch řořłedni čžaf,
A nařch řnjes řesuš pońdže
Wřchěch wolacz na řwój řwař,
So města my tam měli,
Hdžež dobru wostanu
A ředžecž njetřebali
Řod helřkej řopschěwu (čžert).

Deutscher w Řorschizach.